

ՀԱՄԱՅՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐԷ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ ԻԼԻԱ ԵՐԿՐՈՐԴԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Սույն թվականի մայիսի 12—16 օրերին Հայոց Հայրապետի եղբայրական հրավերով Մայր Աթոռ այցելեց Համայն Վրաստանի նորընտիր Պատրիարք-կաթողիկոս Իլիա Երկրորդը:

Այս այցելության առիթով Նորին Սրբությանը ուղեկցում էին Սուխու-միի և Աբխազիայի առաջնորդ տ. Նիկոլայ եպիսկոպոս Մախարաձեն, Մցխեթայի հոգևոր ճեմարանի տեսուչ տ. Գուլամ ավագ քահանա Ծարան-բերիձեն, Թբիլիսիի ս. Նունե եկեղեցու վանահայր տ. Գավրիլ Չոչոշվիլին և Քութաիսիի ս. Գևորգ եկեղեցու քահանա տ. Ալեքսանդր Կատամաձեն:

Մայիսի 12-ին, ուրբաթ օրը, ժամը 16-ին, Երևանի հարավային օդա-նավակայանում Հայոց Հայրապետը, որին ընկերակցում էին տ. Նարեկ, տ. Գևորգ արքայապետները, տ. Մասիս, տ. Թորգոմ, տ. Մովսիկ վարդապետները և տ. Հակոբ արքեպիսկոպոս, ողջունեց և բարի գալուստ մաղթեց Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսին ու Նրա շքախմբի անդամներին:

Հայոց հողի վրա պատմական և հուզիչ էր երկու քույր եկեղեցիների Հովվապետների առաջին հանդիպումը և ի հրիստոս սիրո առաջին ողջույնը:

Հանուն Հայաստանի կառավարության հարգելի հյուրին և Նրա շքա-

խմբի պատվարժան անդամներին օդանավակայանում ողջունեց և բարի գալուստ մաղթեց նաև ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին ստընբեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ Անդրանիկ Հասարայանը:

ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԵՐ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Այնուհետև երկու Հայրապետները հանդիսավոր շքերթով օդանավակայանից մեկնեցին Մայր Աթոռ և եկեղեցական թափոքով ու «Հրաշափառ»-ով մուտք գործեցին Մայր տաճար:

Իջման սուրբ սեղանի առաջ կատարված եկեղեցական կարճ արարողությունից հետո Հայոց Հայրապետը եղբայրական ջերմ սիրով և անկեղծ ուրախությամբ ողջունեց վրաց օրթոդոքս եկեղեցու Գահակալի ժամանումը Մայր Աթոռ ու Էջմիածին հետևյալ ողերձով.

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ (12 մայիս)

Հայաստանյայց առաքելական սուրբ եկեղեցին այսօր ցնծության մեջ է: Մենք նույնպես և մեր հոգևոր ամբողջ դասը ուրախ ենք, որովհետև ընդունում ենք այցելությունը մեր դրացի եղբայր երկրից՝ Վրաստանից՝ Համայն Վրաստանի կաթողիկոս-Պատրիարք, Նորին Սրբություն Իլիա Բ Հայրապետին: Մենք իրար ծանոթ ենք վաղուց, երբ Մենք ավելի երիտասարդ էինք, իսկ Ինքը շատ-շատ երիտասարդ: Առաջին րոպեից երբ մենք ճանաչեցինք իրար, մենք զգացինք, որ մեր ամբողջ կյանքի ընթացքին, մինչև մեր կյանքի վերջը, սխիտ լինենք եղբայրներ, գործակիցներ, իրար կապված ճշմարիտ սիրով ի Քրիստոս:

Նորին Սրբությունը տակավին երբ կաթողիկոս չէր, մի քանի անգամ այցելած էր ու Էջմիածին և եղած էր Մեր ցանկալի հյուրը: Բայց այսօր Նրա այցելությունը բացառիկ պատմական նշանակություն է ստանում, որովհետև այս անգամ գալիս է որպես զլուխը, հովվապետը վրացական եկեղեցու:

Այսօր իրապես երջանիկ ենք, որ նորընտիր Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսը գալիս է մեզ այցելություն տալու պաշտոնապես: Այս երևույթը խոսում է այն մասին, որ մեր երկու եկեղեցիները, ինչպես և մեր երկու ժողովուրդները՝ հայ և վրացի ժողովուրդները, ինչպես պատմության ընթացքում, հարյուրավոր տարիներ շարունակ, այսօր էլ կապված են իրար հետ եղբայրական սիրով և նույն զգացմունքներով, նույն իդեալներով:

Բարի եկաք սուրբ Էջմիածին, Դուք և ձեր պատկառելի պատվիրակության անդամները, որոնց անձնապես նույնպես բոլորին ծանոթ ենք, բոլորն էլ մեր սիրեցյալ եղբայրներն են: Եվ թույլ տվեք ասել, որ մենք չպիտի ընդունենք ձեզ իբրև սովորական հյուրեր, այլ իբրև հարազատներ, որ իրենց տունն են գալիս:

Թող Աստված միշտ մեզ օգնական և օրհնի մեր այս հանդիպումը:

Թող Աստված օրհնի մեր երկու եկեղեցիների հետագա գործակցությունը թե՛ հոգևոր, էկումենիկ իմաստով, թե՛ խաղաղության պայքարի ճանապարհով և թե՛ հայրենասիրական ոգով, որովհետև մեր երկու հայրենիքներն էլ նույն շահերը և նույն իդեալները ունեն սովետական ժողովուրդների մեծ ընտանիքում:

Բարի գալուստ:

Հայոց Հայրապետի սույն ողջույնի խոսքից հետո պատասխան ողջույնի ջերմ խոսքով հանդես եկավ Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսը և ասաց.

**ԻԼԻԱ Բ ՊԱՏՐԻԱՐԺ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ
ՄԱՅՐ ՏԱԺԱՐՈՒՄ**

Ձերդ Սրբություն Ամենայն Հայոց Սրբազնագույն կաթողիկոս Վազգեն Ա,

Այս օրը մեզ համար երջանիկ օր է, խնդության օր, որովհետև Մենք եկել ենք Մեր Եղբոր մոտ, Ձերդ Սրբության մոտ, եկել ենք հաջողելու Ձեզ Մեր սրտատույզ սերն ու խորունկ համակրանքը: Սույն այցելությունը լուր պաշտոնական մի այցելություն չէ երկու քույր եկեղեցիների պետերի միջև: Սա իմ առաջին այցելությունն է իբրև Համայն Վրաստանի կաթողիկոսի: Ես եկել եմ կատարելու ուխտ և մատուցելու երկրպագություն հինավուրց վրաց եկեղեցու և ժողովրդի անունից հնադարյան հայ եկեղեցու հանդեպ:

Հայց միաժամանակ ես եկել եմ երկրպագելու այստեղ հնագույն սրբավայրերին, որոնք դարերի ընթացքում միացնում էին Հայաստանն ու Վրաստանը: Մեր երկու եկեղեցիների և ժողովուրդների հարաբերությունները այսօր չէ, որ սկսվել են: Դրանք բազմադարյան պատմություն և ավանդույթներ ունեն: Ես համոզված եմ, որ մեր այցելությունը նոր էջ կբացի մեր հարաբերությունների պատմության մեջ: Մենք սիրով ենք հիշում, Ձերդ Սրբություն, Ձեր այցելությունը Վրաստան, ինչպես հանգուցյալ Դավիթ Ե կաթողիկոսի մահվան, այնպես էլ Մեր գահակալության ժամանակ:

Դուք, իբրև Եղբայր, իբրև հարազատ Եղբայր, բաժանեցիք մեր վիշտը: Ձեր փայլուն, պայծառ ելույթները, Ձեր սրտատույ խոսքերը այնքան ազդեցին մեր և մեր ժողովրդի վրա, որ վրաց ժողովուրդը չափազանց սիրեց Ձեզ: Հայ ժողովուրդը մեր ամենահարազատ հարևանն է, որի հետ մենք մշտապես ունեցել ենք նույնական ճակատագիր և նույնական պատմության ընթացք: Ուստի, ապագային ևս մենք պետք է լինենք միասնական:

Թող օրհնյալ լինի մեր սույն հանդիպումը, թող օրհնյալ լինի հայ ժողովուրդը և Հայաստանյայց սուրբ եկեղեցին, Ամեն:

Մայր տաճարում հանդիսության ավարտից հետո երկու Հայրապետները առաջնորդվեցին Վեհարանի հանդիսության փոքր դահլիճ, որտեղ տեղի ունեցավ եղբայրական ջերմ զրույց երկու Հովվապետների և նրանց շքախմբի անդամների միջև:

Երեկոյան ընթրիքից հետո հյուրերը ծանոթացան Մայր Աթոռի շրջափակին, ապա այցելեցին Մայր տաճար, նրան աղոթքեր եկեղեցական արվեստի թանգարան, Հին Վեհարանի պատկերասրահ և Նոր Վեհարան:

Մայր Աթոռի հյուրերը ս. Էջմիածնում իրենց կեցության օրերին մնացին Երևանի հայրապետական վիլլայում:

ԱՅՑՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մայիսի 13-ին, շաբաթ օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, երկու Հայրապետները, իրենց շքախմբի անդամներով, Երևանում այցելեցին ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան ձեռագրաց Մատենադարան:

Մատենադարանի շքամուտքի առաջ հաստատության տնօրենի տեղակալ Բաբկեն Չուգասզյանը, շրջապատված Մատենադարանի գիտական

անձնակազմի անդամներով, դիմավորեց երկու Հայրապետներին, ողջունեց նրանց և ապա առաջնորդեց հիմնարկության գիտական հարկաբաժիններ, ձեռագրաց գրապահոց՝ տալով անթրամեշտ ծանոթություններ:

Ժամը 12-ին Տ. Լիլա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսը Իր շրախմբի անդամներով, տ. Նարեկ և տ. Գևորգ եպիսկոպոսների առաջնորդությամբ, այցելեց ս. Մեսրոպ Մաշտոցի շիրիմ Օշականում:

Ժամը 17-ին, ճաշից հետո, մեծարգո հյուրերն այցելեցին Վաղարշապատի պատմական վանքեր՝ ս. Հովհաննիսի և ս. Գայանեի տաճարներ:

Ժամը 19-ին երկու Հայրապետները Մայր տաճարում ներկա եղան երեկոյան հանդիսավոր ժամերգությամբ և միասին աղոթեցին:

Վանական սեղանատանը երեկոյան ընթրիքից հետո հարգելի հյուրերը Նոր Վեհաքանի հանդիսությանց մեծ դահլիճում դիտեցին 1976 թվականի աշնանը մեռնողներին, Վեհափառ Հայրապետի գահակալության 20-րդ տարեդարձի և Երևանի վերակառուցված ս. Սարգիս եկեղեցու օծման հանդիսություններին նվիրված գուճափոր կինոժամապլենը:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Մայիսի 14-ին, կիրակի: Այսօր Հոգեգալստյան տոնն է: Այս առթիվ Հայոց Հայրապետը հանդիսավոր ս. պատարագ է մատուցում Մայր տաճարում:

Ժամը 11-ին երկու Հայրապետները հանդիսավորապես առաջնորդվում են Մայր տաճար:

Մայր տաճարի ձախակողմյան դասում իրեն համար պատրաստված գանի վրա տեղ էր գրավել Նորին Սրբություն Լիլա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսը՝ շրջապատված Իր շրախմբի անդամներով:

Մայր տաճարը լիքն էր ուխտավորներով, հալատացյալ ժողովրդի հոծ բազմությամբ:

Ս. պատարագին ներկա էին Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին ստընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ Անդրանիկ Հասրաթյանը, Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամներ Կարպիս Կարազյանը, Հովհաննես Թոփուզյանը, Մայր Աթոռին ստընթեր ճարտարապետական հանձնաժողովի անդամներ՝ ակադեմիկոս Բաբկեն Առաքելյանը, դոկտոր, պրոֆեսոր Վարազդատ Հարությունյանը, Բաղդիկ Արզումանյանը, Արծրուն Գալիկյանը, Բեյրութից ուխտավորաբար Մայր Աթոռում գտնվող ինժեներ Վահե Յագուպյանը, «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիրը և Մայր Աթոռի այլ պատասխանատու աշխատակիցներ:

Պատարագի ընթացքում սուրբ Սեղանին սպասարկում էին տ. Հուսիկ և տ. Գևորգ եպիսկոպոսները, վարդապետաց, քահանայից և սարկավագաց խմբերը:

Հոգեգալստյան տոնի առիթով Վեհափառ Հայրապետը կատարեց Մայր Աթոռի երիտասարդ միաբան և հոգևոր ճեմարանից 1977 թվականի շրջանավարտ երկու սարկավագների կուսակրոն քահանայական ձեռնադրությունը (ձեռնադրության մասին տես «Էջմիածին» ամսագրի սույն համարը, էջ 29):

Հայրապետական սուրբ պատարագի ավարտին Վեհափառ Հայրապետը սուրբ խորան հրավիրեց վրաց Լիլա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսին և Նրան ողջունեց հետևյալ ճառով.

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆԵՐԸ՝ ԾՐՋԱՊԱՏՎԱԾ ՀՅՈՒՐԵՐՈՎ, ԵՎ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒՆԻ ՄԻԱԲԱՆՆԵՐՈՎ, ՎԵՀԱՐԱՆԻ ՄՈՒՏՔԻ ԱՌՋԵՎ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ
(14 մայիս)

«Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ. ամէն»:

Սիրելի հավատացալ ժողովուրդ, այսօր, սուրբ Հոգեգալստյան տոնին, այս հրաշալի պահին, վայելում ենք նաև մի բացառիկ շնորհք՝ այստեղ ներկայությամբը Համայն Վրաստանի Պատրիարք-կաթողիկոս Իլիա Բ Հայրապետի և Նրա շքախմբի անդամների:

Սիրելի ժողովուրդ, ձեզ բոլորիդ ոչ միայն ծանոթ, այլ նաև մտերիմ և սիրելի է Վրաստան բառը, Վրաստան երկիրը և վրացի ժողովուրդը: Բազում դարերէ ի վեր, մենք երկու դրացի ժողովուրդներ ենք: Կարելի է ասել, թե միատեղ հանդես ենք եկած պատմության հորիզոնի վրա: Բայց ինչ որ կարևորագույնն է մեզ համար, այն է, որ մոտ երկու հազար տարիներ առաջ հայոց և վրացոց ժողովուրդները նույն օրերէն իրենց սրտերը միատեղ բացեցին Քրիստոսի լույսին: Ահա թե ինչու մեր երկու եկեղեցիները առաքելական ծագում ունեն: Երրորդ դարու վերջերին, երբ Հոփսիմէ և Գայանէ սուրբ կույսերը իրենց ընկերուհիներով զոհվում էին վասն քրիստոնեական հավատքին Հայաստանի հողի վրա, նույն օրերին իրենց ընկերուհիներից նույն հավատքով լեցուն Նունէ սուրբ կույսը նույն առաքելությունը կկառարեի Վրաստանի հողի վրա: Ու կարճ ժամանակ հետո Աստուծո օգնությամբ թե՛ Հայաստանում, թե՛ Վրաստանում կազմակերպվում էին երկու քույր եկեղեցիները: Այսպիսով հին աշխարհի արևելյան սահմանների վրա բարձրացան երկու ժողովուրդներ, հայ և վրացի ժողովուրդները, իբրև ջահակիրները ճշմարիտ հավատքի, քաղաքակրթության և բարոյական սկզբունքների: Քրիստոնեական հավատքը ընդունելուց հետո թե՛ հայոց մեջ և թե՛ վրացիների սկսվեց ոչ միայն կրոնական, այլ նաև ազգային մշակութային հզոր մի զարթոնք, որով հիմքը դրվեցին հայոց մեջ վրացիների գրականության, գիտության և արվեստների:

Ինչպես գիտեք, հիմնգործող դարի սկզբներին մեր երկու ժողովուրդները հորինեցին իրենց այբուբենները և գրեթե նույն շրջանին թարգմանեցին սուրբ Գիրքը իրենց ազգային լեզուներով: Եվ այդ օրվանից մեզ համար թանկ են մեր քրիստոնեական հավատքի հետ միասին նաև մեր մայրենի լեզուները: Եվ այս պահին շատ երջանիկ ենք, որ այս սուրբ բեմից միաժամանակ հնչում են ձեր ականջներին, քաղցրորեն հնչում են հայերեն և վրացերեն լեզուները: Մեր ազգային լեզուների մեջ կա պատկերը մեր հոգիների: Մենք երկու ժողովուրդներս եղել ենք միշտ միատեղ, ձեռք-ձեռքի տված, կողք-կողքի և՛ ուրախության, և՛ փառքի շրջաններին, և՛ դժվարությունների, և՛ մանավանդ բարբարոս արշավանքների օրերին: Մեր երկու ժողովուրդները շատ հաճախ պատմության ընթացքին միատեղ են պալքարել նույն թշնամիների դեմ, պաշտպանելու համար իրենց լույս հավատքը քրիստոնեական, պաշտպանելու համար իրենց հայրենի հողը և իրենց ժողովուրդների ազատությունը: Վրացի և հայ ժողովուրդների եղբայրությունը առավել ամրապնդվեց և իր գագաթնակետին հասավ մանավանդ վերջին տասնամյակներին, սովետական շրջանին:

Ահավասիկ այսպիսի պատմական, ամուր ու հզոր հիմքերի վրա հաստատված է նաև եղբայրությունը մեր երկու եկեղեցիների: Հետևաբար հասկանալի է մեզ բոլորիս, սիրելի հավատացյալներ, թե ինչքա՞ն երջանիկ ենք մենք այսօր ընդունելու իբրև բացառիկ ցանկալի հյուր Նորին Սրբություն

Իլիա կաթողիկոսը և իր եկեղեցու բարձրաստիճան ներկայացուցիչները:

Նորին Սրբություն Իլիա կաթողիկոսը նոր ընտրված հովվապետ է, հազիվ հինգ-վեց ամիսներ առաջ: Մենք խորապես սիրում ու գնահատում ենք Նրան իբրև հաջադատ եղբայր: Թույլ տվեք նաև այսօր, այս առիթով, ձեր բոլորի անունից կրկին շնորհավորել Իլիա կաթողիկոսը Իր ընտրության և Իր աթոռակալության առիթով: Թեև երիտասարդ, բայց Նա շատ իմաստուն անձնավորություն է, քաջ պատրաստված հոգևորական և ճշմարտապես անձնվեր ու բարի Հայրապետ իր հավատացյալ ժողովրդի համար: Նա հույժ գնահատված մի բարձրաստիճան հոգևորական է նաև եկեղեցիների էկումենիկ շարժման ճանապարհի վրա, որ բացառիկ ծառայություններ մատուցած է աշխարհի խաղաղության ամրապնդման գործում: Շատ անգամ խաղաղության միջազգային համագումարներին մենք միասին ենք եղել: Նա միշտ հանդես է եկել Իր հստակ և համարձակ խոսքով՝ ի պաշտպանություն խաղաղության դատին, ի պաշտպանություն ժողովուրդների բարեկամության իդեալին:

Իր ընտրությամբ վրացական օրթոդոքս սուրբ եկեղեցու պատմության մեջ նոր էջ բացվեց: Մենք աղոթում ենք առ Աստված, որ Նրան պարզևի կենաց երկա՛ր, շա՛տ երկար տարիներ ու անսպառ ուժ ու եռանդ, քաջություն և լավատեսություն, որպեսզի կարողանա առաջնորդել իր հարազատ մայրենի եկեղեցին ու առավել ևս ծաղկեցնել և պայծառացնել նրան, որպեսզի նաև մեր օրերին վրացական սուրբ եկեղեցին շարունակի ճառագայթել իր հավատքի վկայությունը քրիստոնեական եկեղեցիների ընտանիքում:

Թող Աստված միշտ Նրան լինի առաջնորդող ոգի և միշտ օգնական:

Վստահ ենք նաև, որ մեր այս հանդիպումը սովորական հանդիպում չէ, այլ այս պահին սկսում է նաև մի նոր էջ մեր երկու եկեղեցիների պատմության մեջ: Վստահ ենք նաև, որ Մենք երկուքս միշտ միասնեղ և միասին ոչ միայն պիտի աղոթենք, այլև պիտի գործենք ջերմ եռանդով, մեր երկու ժողովուրդների և եկեղեցիների անբաժնելի եղբայրության ամրապնդման համար:

Սիրելյալ եղբայր ի Քրիստոս, թույլ տվեք այս հանդիսավոր առիթով մի անգամ ևս հայտնել Ձերդ Սրբության բարի գալուստ ա. Էջմիածին և ողջագործվել Ձեզ հետ:

Այնուհետև հանդես եկավ Նորին Սրբություն Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսը՝ Հայոց Հայրապետին ողջված հետևյալ ողերձով.

ԻԼԻԱ Բ ՊԱՏՐԻԱՐԷ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԺԱՌԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Ձերդ Սրբություն Ամենայն Հայոց կաթողիկոս, ի Քրիստոս եղբայր իմ, Հավատացյալ սիրելի ժողովուրդ,

Այս օրը մեզ համար բացառիկ օր է, ուրախության օր, երբ ա. Էջմիածնում իրար են հանդիպում երկու հնագույն եկեղեցիների ներկայացուցիչները:

Սա իմ առաջին այցելությունն է եղբայրական Հայաստան իբրև վրաց եկեղեցու կաթողիկոս: Ես ի՞նչ պարտավորված էի համարում այցելելու Հայաստան, ա. Էջմիածին՝ ողջունելու Նորին Սրբությանը և երկրպագելու այն սրբավայրերին, ուր դարեր շարունակ մեր երանելի նախորդները եկել էին

մատուցելու իրենց երկրագոյությունն ու մեծարանքը: Հայոց և վրաց եկեղեցիները աշխարհի հնագույն եկեղեցիներից են, ինչպես աշխարհի հնագույն ժողովուրդներից են մեր ժողովուրդները: Մենք, Ձերո՛ր Սրբություն, ինչպես Դուք հիշատակեցիք, միասին հաղորդվեցինք քրիստոնեական լուսով, միասին ընդունեցինք քրիստոնեությունը և միասին անցանք պատմության շափիղներով:

Ես հավատացած եմ, որ Աստված մեր երկու ժողովուրդներին գորավիզ եղավ՝ միասին հաղթահարելու պատմության արհավիրքները, հասնելու այս օրվան և հանդիպելու միմյանց: Այն հոգևոր և նյութական մշակույթը, որ ստեղծել, պահել, պահպանել է հայ ժողովուրդը, մեծ ավանդ է մարդկության ստեղծած մշակույթի գանձարանում:

Մեր ժողովուրդները միասին պայքարել են շատ հաճախ միևնույն դրոշակի տակ և միասին էլ վայելել են հաղթանակի գերագույն ուրախությունը:

Եվ այժմ ես եկել եմ հաղորդակից դառնալու այս հնագույն եկեղեցու, այս հնագույն ժողովրդի ստեղծած արժեքներին և իմ հարգանքը մատուցելու նրան և նրա հոգևոր Առաջնորդին, որպեսզի հայտնեմ այստեղ այն խորին սերը, այն ջերմ համակրանքը և այն մեծ նվիրումը, որ զգում եմք մենք մեր եղբայր ժողովրդի հանդեպ: Այսօրվա մեր հանդիպումը այդ սիրո և համակրության ամենաջերմ արտահայտություններից մեկն է:

Ձեզ, Ձերո՛ր Սրբություն, ճանաչում են ոչ միայն Հայաստանի և Վրաստանի ժողովուրդներն ու եկեղեցիները, այլև ամբողջ աշխարհի քրիստոնյա եկեղեցիները, իբրև հոգևոր մեծ գործչի: Ձեզ ամբողջ աշխարհը ճանաչում է ոչ միայն իբրև եկեղեցու առաջնորդ, այլ նաև խաղաղության պաշտպանության, ազգերի եղբայրության համար պայքարող նվիրյալ անձնավորություն: Ես այժմ կկամենայի կրկնել այն բառերը, որ ասվեցին սուրբ Նիկողայոսին, նրա ընտրության ժամանակ: Օրհնության պահին նրան դիմեցին ներկաները և ասացին. «Երջանիկ է այն ժողովուրդը, այն հոտը, որ ունի այսպիսի առաջնորդ»: Եվ ես այսօր ուզում եմ կրկնել նույն խոսքը. Երջանիկ է հայ ժողովուրդը, հայոց եկեղեցին, որ ունի Վեհափառ Վազգեն Ա կաթողիկոսին, իբրև իրեն գլուխ:

Ձերո՛ր Սրբություն, ես հավատացած եմ, որ մեր հարաբերությունները ապագայում ավելի սերտ կլինեն:

Այսօր հայոց եկեղեցու համար բացառիկ օր է: Հայ ժողովուրդը տոնում է Հոգեգալստյան տոնը: Թող սուրբ Հոգին և Նախախնամությունը ամրացնի և սերտացնի վրաց և հայ ժողովուրդների բարեկամությունը, թող սուրբ Հոգին օրհնի այս օրը:

Ի նշան մեր ժողովուրդների բարեկամության և սիրո, թույլ տվեք Ձեզ մատուցել ս. Գևորգի այս պատկերը: Թող սուրբ Հոգու և ս. Գևորգի օրհնությամբ երջանիկ լինեն հայ և վրաց ժողովուրդները և բարգավաճեն ապահովության և խաղաղության մեջ:

Սույն ճառերի փոխանակումից հետո, ս. պատարագի ավարտին, երկու Հայրապետները առաջնորդվեցին Վեհարանի գահաարահ, որտեղ Մայր տաճարի լուսարարապետ տ. Հուսիկ եպիսկոպոսը շնորհավորեց Հայոց Հայրապետին Հոգեգալստյան տոնի առթիվ և վեր հանեց վրացական եկեղեցու նորընտիր Հայրապետի Մայր Աթոռ ս. Էջմիածին կատարած այցել-

լույսի և հոգևոր նշանակությունը հայ և վրաց եկեղեցիների մերօրյա պատմության մեջ:

Օրվա հանդիսությունն ավարտվեց Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Վեհաքանի հայրապետական սեղանատանը տրվեց պաշտոնական ճաշերույթ՝ ի պատիվ Մայր Աթոռի հյուրերի:

Ընդունելությանը ներկա էին Մայր Աթոռի միաբանությունը, Գերագույն հոգևոր խորհրդի և Վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամները, Մայր Աթոռին աղբյուր ճարտարապետական հանձնաժողովի անդամները և Մայրավանքի պատասխանատու աշխատողներ:

Հրավիրյալների թվում էր նաև Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին աղբյուր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ Անդրանիկ Հասրաթյանը:

Ընդունելության ժամանակ ստեղծված եղբայրական ջերմ մթնոլորտում ճանձն փոխանակեցին հայոց և վրաց եկեղեցիների Հայրապետները, ակադեմիկոս Բաբկեն Առաքելյանը, ղոկտոր, պրոֆեսոր Վարազդատ Հարությունյանը:

Ճաշերույթի ընթացքում, հանուն Հայաստանի կառավարության, Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին աղբյուր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ Անդրանիկ Հասրաթյանը ջերմորեն ողջունեց ներկայությունը եղբայրական վրաց եկեղեցու և ժողովրդի պատվիրակության՝ ի դեմս Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսի, և վեր հանեց սովետական ժողովուրդների բազմազգ ընտանիքում հայ և վրաց եկեղեցիների ու ժողովուրդների անխախտ բարեկամության կարևորությունը և բարիդրացիական հարաբերությունները՝ ի բարօրություն երկու ժողովուրդների և եկեղեցիների սլաճառության ու խաղաղության:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մայիսի 15-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, երկու Հովիթապետները իրենց շքախմբի անդամներով Ծիծեռնակաբերդում այցելեցին Հայ նահատակաց հուշարձան, ուր ծաղկեպսակներ գետնեցին և միասին Հոգվոց արտասանեցին հայ նահատակաց հոգիների խաղաղության համար հոգեհանգստյան աղոթքների կատարումով:

Այնուհետև, ժամը 11-ին, երկու Հայրապետները այցելեցին Երևանի ս. Սարգիս առաջնորդանիստ ու վերջերս վերանորոգված եկեղեցի, որտեղ մուտք գործեցին «Հրաշափառ»-ով:

Հանուն Արարատյան թեմի թեմական-եկեղեցական իշխանության, հոգևորականության և հավատացյալ ժողովրդի, երկու Հայրապետների ներկայությունը ողջունեց վրահայոց թեմի առաջնորդ տ. Գևորգ եպիսկոպոս Սերապյայանը և քարի գալուստ մաղթեց նրանց:

Ավելի ուշ, ժամը 13-ին, Նորին Սրբություն Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին և Համայն Վրաստանի Նորին Սրբություն Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսին, հանուն Հայաստանի կառավարության, ընդունեց Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետի նախագահության նախագահի տե-

ԱՂՈԹԻ ԾԻՇԵՌՆԱԿԱԲԵՐՂԻ ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԱՌԱՋ

դակալ տիար Հովհաննես Բաղդասարյանը և բարի գալուստ մաղթեց Նրանց:

Երկու Հայրապետների և Հայաստանի բարեխնամ կառավարության ներկայացուցչի միջև տեղի ունեցավ ջերմ ու հետաքրքիր զրույց, որին ներկա եղավ նաև Անդրանիկ Հասրաթյանը:

Ժամը 15-ին Սևանի «Աղթամար» հյուրանոցում, ի պատիվ Մայր Աթոռի հյուրերի, տրվեց ողջերթի ճաշկերույթ՝ մասնակցությամբ երկու Հովհապետների և Նրանց շքախմբի անդամների:

ՀՐԱԺԵՇՏ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԵՎ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻՆ

Մայիսի 16-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհաբանում տեղի ունեցավ Հայոց Հայրապետի և Վրաց Պատրիարք-կաթողիկոսի վերջին հանդիպումը՝ ի ներկայության նրանց շքախմբի անդամների:

Եղբայրական վրաց ժողովրդի և վրաց եկեղեցու բարձրաստիճան ներկայացուցիչները հրաժեշտ տվեցին Հայոց Հայրապետին և Մայր Աթոռին ու մեկնեցին անմոռաց տպավորություններով:

Մեկնելուց առաջ երկու Հայրապետները միասին առաջնորդվեցին Մայր տաճար և աղոթեցին բարեհաջող ուղևորության համար:

Այնուհետև երկու Հովհապետները ավտոմեքենաների շարասյունով մեկնեցին Երևանի հարավային օդանավակայան, ուր Հայոց Հայրապետը անձամբ ճանապարհեց իր թանկագին Հյուրին ու նրա շքախմբի անդամներին դեպի Թբիլիսի:

Նորին Սրբություն Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսին ու նրա շքախմբի անդամներին օդանավակայանում բարի ճանապարհ մաղթեց նաև Անդրանիկ Հասրաթյանը:

Մայիսի 12—16 օրերին վրաց եկեղեցու Հովհապետի պատմական այցելությունը Մայր Աթոռ և երկու քույր եկեղեցիների հոգևոր Պետերի հանդիպումներն ու զրույցները, միատեղ կատարված աղոթքները և այս առթիվ արտասանված ճառերը հանդիսացան պայծառ վկայությունը հայ և վրաց եկեղեցիների և երկու հարևան ժողովուրդների դարավոր բարեկամության, քրիստոնեական եղբայրական սիրո և համագործակցության:

Ա. Հ.

Պ. Շ.

